

Program for Fred og Rettferdighet

FOR er et nytt parti. Dette programmet ble utarbeidet og vedtatt på FOR sitt første landsmøte i mai 2025, og gjelder inntil et mer omfattende program blir vedtatt på partiets neste landsmøte i 2026.

Del 1: Visjon

1.1 Vår visjon

Fred og Rettferdighet (FOR) vil være en samlende folkebevegelse for velferd og demokrati, mot krisepolitikk, krig og fascisme.

Fred og rettferdighet setter menneskets verdighet, frihet og rett til et fredfullt og meningsfullt liv foran alle andre hensyn. Mennesker har rett og ansvar til å forme sine egne liv. FOR arbeider derfor for å skape trygghet for folk i Norge gjennom samarbeid mellom folkene.

Et meningsfullt liv innebærer å ha reell mulighet til å ivareta menneskelige behov. Disse inkluderer fysiske/materielle, psykiske/emosjonelle, intellektuelle, identitetsmessige, kulturelle og reproduktive.

Det innebærer også sosial deltagelse, og rett og plikt til medvirkning i fellesskap som legger grunnlaget for gjensidig ivaretagelse av grunnleggende behov i familie, nabolag, bygd eller bydel, kommune og nasjon, arbeidsliv og interesseorganisasjoner.

Vårt mål er at de arbeidende klassene aldri mer skal sendes ut i krig mot hverandre for å ivareta privilegiene til overklassen i eget eller allierte land. Vi vil aldri ofre disse prinsipper med påskudd om at egen sikkerhet er viktigere.

1.2 Demokrati nedenfra

FOR vil ikke være et «vanlig» parti og en fange av systemet bak murene på Stortinget. FOR vil først og fremst bruke representasjon i parlamentariske organer som «talerstol» til støtte for utenomparlamentarisk kamp.

Fred og rettferdighet er et aktivt grasrotparti. Det er på arbeidsplasser, skoler, i freds- og solidaritetsorganisasjoner og ute i gatene de viktigste kampene føres. Styrking av sivilsamfunnets rolle og støtte til mer enn bare å avlegge stemme vil bidra til å skape et maktsystem som setter mennesker i sentrum.

Partiet vil jobbe for fri informasjonsflyt fristilt fra kommersielle interesser. Ofte vil sivil ulydighet mot etablerte normer, lover og systemer som ødelegger menneskenes verdighet, frihet og rett til et fredfullt og meningsfullt liv, være nødvendig og legitimt.

Vold mot kvinner og jenter er det mest utbredte menneskerettsbruddet i verden. Det er et stort samfunnsproblem og et demokratisk problem.

FOR kjemper for ytringsfriheten og mot stadig nye fullmakter til politi og etterretningstjenester, økende sensur og overvåking, fengsling av varslere og flytting av makt

fra folkevalgte organer. Vi kjemper for alle demokratiske reformer, og mot alle angrep på rettigheter som arbeidsfolk i Norge har tilkjempa seg.

Faglige rettigheter er en del av denne kampen. Streikeretten er fiktiv i mange bransjer, særlig i oljebransjen og i offentlig sektor, fordi staten griper inn med tvungen lønnsnemnd.

Andre faglige rettigheter er under konstant press gjennom en rekke EU-direktiver som brukes til å svekke arbeidslivslovgivning og til å presse lønningene ned. Frontfagmodellen skal få norske arbeidere til å ta mer hensyn til bedriftseiernes «konkurransesevne» enn til sine egne livsvilkår. Den setter norske arbeidere opp mot arbeidere i andre land for å få dem til å underby hverandre.

FOR støtter de kreftene i fagbevegelsen som vil gjenreise det faglige demokratiet og den kollektive kampkraften til arbeidsfolk nasjonalt og internasjonalt.

Det norske demokratiet får gradvis mer autoritære trekk med utvida fullmakter til myndighetene. De etablerte mediene blir mer og mer monopoliserte og følger usynlige retningslinjer fra de politiske makthaverne. Kritiske motstemmer slipper ikke til i utenrikspolitiske spørsmål. De som våger å ytre seg mot NATO og EU, blir mistenkeliggjort.

På samme tid pleier Norge tette forbindelser med rasistiske og fascistiske regimer, med Israel som det mest åpenbare eksemplet. Blant en rekke av Norges nære NATO-allierte sitter fascistiske partier med regjeringsmakt eller opptrer som støttepartier. Parallelt foregår det en skjønning av nazismen og dens forbrytelser. Det gjelder særlig i de baltiske NATO-statene og i Ukraina. Vesten, også Norge, legger en beskyttende hånd over den sionistiske herrefolksideologien som brukes av Israel i folkemordet og fordrivelsen av palestinerne.

Norge har for lenge siden ratifisert FNs Rasediskrimineringskonvensjon, men norske myndigheter nekter fremdeles å implementere konvensjonens artikkel 4 og dens forbud mot rasistiske organisasjoner. FOR krever at konvensjonen implementeres i sin helhet i norsk lov.

1.3 FOR vil ruste opp velferden – ikke våpenlagrene

Opprustning er uttrykk for en økonomisk krisepolitikk i en verden der imperialistiske stater i øst og vest kjemper om råvarer, ressurser og markedsandeler. Når profitten synker og folkene gjør motstand mot utbytting og undertrykking, er stormakter villige til å velge krig for å forsvare sitt rådende system mot rivaliserende stormakter og mot eget folk.

Etter en lang periode med USA som enerådende supermakt, er verden i dag multipolar. Kina, Russland og noen andre stater utfordrer verdenshegemoniet til USA. Den ujevne økonomiske utviklinga mellom nye og gamle imperialistiske stormakter fører til kamp om markeder og interessesfærer. Disse konfliktene kommer til syne i form av handelskriger, stedfortrederkriger eller full krig stormaktene imellom. Alltid på folkenes bekostning.

Fattigdommen øker med dyrtida. Mer enn en av ti nordmenn har problemer med å få endene til å møtes. En av fem har ikke mulighet til å klare en uforutsett utgift (SSB, april 2025). Slik er virkeligheten i et av verdens rikeste land. Velferden ofres på krigspolitikkenes alter. Kollektivtransport og tannhelse for alle ville koste mye mindre den siste tilleggsbevilgningen i norsk våpenstøtte til Ukraina i 2025 (85 mrd. kroner).

Norge har allerede verdens største krigsbudsjett målt per innbygger. Men det er åpenbart ikke nok. Makthaverne, USA og NATO krever hundrevis av nye milliarder til «forsvaret». Det er i

realiteten NATO og USA som bestemmer at det norske forsvarsbudsjettet skal økes opp mot fem prosent av BNP. Det såkalte «forsvarsforliket» mellom samtlige stortingspartier er et stort skritt på veien. Dette er penger som må tas fra andre poster på statsbudsjettet.

Forsvarsutgiftene er allerede oppe i 3,3 prosent av vårt bruttonasjonalprodukt. Hundrevis av milliarder av våre skattepenger går til våpenindustrien og til krigføring i andre land. Samtidig øker angrepene på våre velferdsordninger som sjukelønn og pensjoner.

FOR vil gå motsatt vei. Vi sier nei til opprustningsvanvidd og krigsforberedelser. Vi vil utvide den offentlige velferden for å bekjempe fattigdom og gi oss bedre tid og livskvalitet, samtidig som vi reduserer klimagassutslippene.

1.4 FOR vil gjenreise folkeretten

Kamp mot opprustning og krigspolitikken er det viktigste av alt for FOR. Ikke bare fordi kampen mot krig i seg selv er et spørsmål om vår eksistens, men også fordi opprustningspolitikken og krigsretorikken ødelegger velferden og demokratiet.

Verdens atomvåpenarsenaler kan utslette alt liv på kloden mange ganger. NATO-alliansen forbeholder seg retten til førstebruk av slike terrorvåpen.

FOR vil gjenreise respekten for FN-pakten og folkeretten. Internasjonal lov er lenge blitt undergravd av vestlige stormakter og NATO, Norge inkludert. Også Russland har brutt folkeretten, i Ukraina. Istedenfor internasjonal lov og internasjonale avtaler som anerkjenner ulike politiske og økonomiske systemer, påberoper USA, Norge og NATO seg en såkalt «regelbasert verdensorden» hvor det er Vesten som til enhver tid definerer reglene.

Vestlige land, USA og NATO bidrar direkte og indirekte til den etniske rensinga og folkemordet som pågår mot palestinerne, samtidig som de verner apartheidstaten Israel og legitimerer folkefordrivelsen.

Norge har som følge av NATO-medlemskapet deltatt i en rekke kriger de siste tiårene som er ulovlige ut fra FN-pakten. Skal Norge kunne bidra til å gjenreise folkeretten, må vi starte med et oppgjør med norsk krigspolitikk og NATO-medlemskapet. FOR krever Norge ut av krigsalliansen NATO og oppsigelse av alle baseavtaler med USA og europeiske stormakter.

FOR vil forsvare natur og miljø Det finnes ingen verre trussel mot naturen og miljøet enn militarisering og krig!

Det militær-industrielle kompleks er en viktig pådriver for hemningsløs gruvedrift på land og til havs i jakt på sjeldne bergarter og mineraler. Slik gruvedrift brakklegger enorme arealer og kan forurense elver og drikkevann. Norge har lovet bort store mineralressurser til imperialistiske stater og konserner.

Norge har i hundre år hatt hundre prosent fornybar energi gjennom vannkraft. Dette er vår viktigste nasjonale ressurs ved siden av fisken. Strøm er et samfunnsmessig nødvendig gode, og skal ikke være handelsvare på børs.

Med fornuftig oppgradering av eksisterende vannkraftverk, utbygging av bergvarme og energisparing har Norge rikelig med billig strøm, også til fornuftig og likeverdig utveksling med naboland som Sverige. Trusselen mot rimelig strøm og vårt bærekraftige energisystem er EUs energipakker og EØS-avtalen. FOR vil derfor arbeide for å få Norge ut av EUs energiunion, slik Fellesforbundet blant andre krever.

1.5 FOR et fritt og selvstendig Norge

FOR er motstander av alle former for nasjonalsjåvinisme. Men vi er for nasjonal suverenitet. Det er en forutsetning for et virkelig folkestyre og for likeverd mellom stater.

FOR vil melde Norge ut av NATO og EØS-avtalen som begge overstyrer demokratiet og en selvstendig nasjonal politikk for fred, velferd og faglige og demokratiske rettigheter. Vi vil bekjempe ethvert forsøk på å melde Norge inn i den europeiske storkapitalens union, EU.

Det imperialistiske verdenssystemet, dominert av USA og andre stormakter, er hovedårsaken til undertrykking, fattigdom, arbeidsløshet, kriger og miljøødeleggelser. Det er dette systemet som er årsaken til de blodige krigene som utspiller seg i Palestina, i Ukraina og andre land. Derfor er FOR også et anti-imperialistisk parti. FOR står for internasjonal solidaritet med verdens kjempende arbeidere og undertrykte folk og nasjoner. Vi har et særlig ansvar for å bekjempe norsk imperialisme, enten den opererer på egen hånd eller i imperialistiske allianser som NATO.

Del 2: Våre mål i dag

2.1 Gjenreis folkeretten

FN-paktens forbud mot bruk av militærmakt annet enn i selvforsvar, er det viktigste vernet småstater som Norge kan få. Likevel har Norge deltatt i en rekke kriger som er ulovlige ut fra FN-pakten de siste tiårene. Samtidig bidrar vi til folkemord på palestinerne gjennom å levere våpenkomponenter og opprettholde handel og investeringer i Israel. Dette gjør vi på grunn av alliansen med USA i NATO. Målet har vært å forsvare USAs posisjon som verdens eneste supermakt, men effekten er at også andre stormakter bruker mer militærmakt for å fremme sine interesser. Skal Norge bidra til å gjenreise folkeretten må vi starte med et oppgjør med vår egen krigspolitik.

2.1.1 Stans Israels folkemord

Israel har som åpent mål å drepe eller fordrive palestinerne fra Gaza og store deler av Vestbredden. Dette er et direkte brudd på FNs Folkemordskonvensjon. Norge er derfor forpliktet til å forby leveranser fra norske selskaper til selskaper som leverer våpen til Israel. Den internasjonale straffedomstolen (ICC) bør etterforske politiske ledere i alle land som fortsetter å levere våpen til Israel for medvirkning til forbrytelser mot menneskeheten.

2.1.2 Fritt Palestina – fra elva til havet

FOR kjemper for en rettferdig fred hvor alle de fordrevne palestinske innbyggerne og etterkommerne deres fra Palestina, mellom Jordanelva og Middelhavet, kan flytte tilbake til jorda, eiendommene og husene sine. Samtidig må det ulovlig annekterte Golan leveres tilbake til Syria. Israel må også trekke seg ut av de øvrige okkuperte delene av Syria og Libanon.

2.1.3 BDS mot Israel

En rettferdig fred kan ikke oppnås uten massivt press mot Israel. FOR støtter den palestinske motstandsbevegelsens krav om BDS: Boikott, deinvestering og sanksjoner mot Israel. Oljefondet må trekkes ut av alle selskaper som opererer i Israel og at det må bli forbudt for

selskaper som driver forretning i Norge å handle med Israel. BDS må omfatte all handel med og investeringer i Israel, ikke bare i bosettinger på Vestbredden.

2.1.4 Ingen våpen til Ukraina

Russlands folkerettsstridige invasjon av Ukraina ble utløst av NATOs mål om å ta Ukraina inn som medlem, og kan stanses ved å skrinlegge dette målet. Våpen fra Norge og andre NATO-land bidrar bare til å forlenge lidelsene ved å utsette de nødvendige fredsforhandlingene. FOR vil bruke alle de milliarder kronene som partiene på Stortinget vil bruke på videre krig i Ukraina til å forbedre menneskers liv, ikke ta flere liv.

2.1.5 Forby atomvåpen

Hele menneskeheten risikerer utslettelse om vi skulle få en direkte krig mellom atomvåpenmakter. Likevel har NATO fortsatt bruk av atomvåpen som del av sin strategi. FOR krever at Norge slutter seg til FN-avtalen om forbud mot atomvåpen og blir en pådriver for nye internasjonale nedrustningsavtaler.

2.1.6 Norge ut av NATO

NATOs samarbeid med Israel både før, under og etter folkemordet i Gaza, NATO-krigene mot Jugoslavia i 1999 og Libya i 2011, og bruken av atomvåpen som del av NATOs strategi, viser at NATO ikke er noen forsvarsorganisasjon. NATO er en aggressiv militærallianse, helt uten moral, som undergraver folkeretten. FOR vil derfor melde Norge ut av NATO.

2.1.7 Ingen amerikanske baser i Norge

Selv som NATO-medlem, har Norge fram til nylig søkt å unngå å bli mål i en stormaktskonflikt ved ikke å la USA ha baser på norsk jord, og unngå militær aktivitet i Finnmark og Nord-Troms. Det at Norge nå har gått med på å overgi norsk territorium til USA-baser og åpnet for militær aktivitet helt inn til russergrensa, er en farlig opptrapping. FOR er imot fremmede baser og fremmede styrker på norsk jord.

2.1.8 Stans folkerettsstridig økonomisk krigføring

Sammen med andre vestlige land deltar Norge i økonomiske sanksjoner mot blant andre Venezuela og Iran, som har til hensikt å styrte regjeringer i disse landene. Slike sanksjoner fører til at mange, særlig barn og eldre, dør av feilernæring eller mangel på medisiner. FOR krever at Norge opphever alle slike folkerettsstridige sanksjoner umiddelbart.

2.1.9 Stans krigene, ikke krigsflyktningene

Krigene Norge har bidratt til, har i tillegg til drap på tusenvis av mennesker, ødelagt infrastruktur og skapt fattigdom, politisk kaos og undertrykkelse som har tvunget millioner på flukt. Norge har ingen rett til å sende flyktninger tilbake til slike omstendigheter. Vi må i stedet stanse alle bidrag til krig og destabilisering og bidra til å gjenoppbygge ødelagte samfunn.

2.1.10 Legg om militæret

Norges militærbudsjett, som i dag er det høyeste i Europa per innbygger, må reduseres og omlegges fra en del av NATO sine innsatsstyrker til et blokkuavhengig nasjonalt forsvar bygd for å påføre en angriper eller okkupant størst mulig militær, politisk, økonomisk og moralsk kostnad.

2.1.11 Norge må bli en fredsnasjon

FOR vil at Norge skal gjøre seg fortjent til å dele ut Nobels Fredspris ved også selv å arbeide for reduksjon av militærstyrker, arrangering av fredskongresser, og nasjonenes forbrødring. Til dette trenger Norge et Fredsdepartement.

2.2 Forsvar demokratiet

Krigs- og opprustningspolitikken blir forsvart med at den er nødvendig for å forsvare demokratiet vårt, men realiteten er den stikk motsatte. Både ytrings- og informasjonsfriheten har blitt kraftig innskrenket, og rettssikkerheten er under angrep. Dermed forvitrer grunnlaget for demokrati. Samtidig innebærer blokktenkningen at mye makt har blitt tatt bort fra folkevalgte og overført til overnasjonale organer som store selskaper i stor grad kontrollerer. Konvensjoner som skal beskytte urfolk og minoriteter blir derimot ignorert. FOR bekjemper for å bevare reell ytringsfrihet og retten til å vite, og for å bringe makt tilbake til de folkevalgte.

2.2.1 Forsvar ytringsfriheten

FOR kjemper for at Norge opprettholder ytringsfriheten i tråd med FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter. Mens norsk politi og påtalemyndighet forsvarer islamofobiske hatytringer i det offentlige rommet, har aktivister som har ropt slagord mot politikere som støtter Israels folkemord blitt straffeforfulgt. I andre vestlige land har aktivister blitt dømt for å rope slike slagord. Det er en rettspraksis som direkte strider mot FN-konvensjonen.

2.2.2 Kamp mot all rasisme

FOR arbeider imot alle former for diskriminering og stigmatisering på grunnlag av etnisk eller religiøs tilhørighet. Dette forutsetter en total avvisning av alle definisjoner av begrepet antisemittisme som inkluderer motstand mot staten Israels eksistens ettersom støtte til Israel innebærer aksept for systematisk diskriminering av og folkemord på palestinerne.

2.2.3 Gjenoppsett mediemangfoldet

For å gjenopprette mediemangfold vil FOR innføre lovforbud mot at et selskap eier mer enn ett medieorgan. Samtidig vil vi innføre en "digital tjenesteskatt" på mediegi-gantene for å finansiere opprettelse av nye undersøkende medier. FOR vil også pålegge sosiale medieselskaper å offentliggjøre alle retningslinjer og algoritmer for å blokkere, tone ned eller framheve bestemte ytringer.

2.2.4 Gi asyl til varslere

Prinsippet om likhet for loven, og at statens organer holder til gjeldende lover, er en absolutt forutsetning for demokrati. Når det avsløres at vestlige stater har begått massiv ulovlig overvåkning og krigsforbrytelser i okkuperte land, må alle involverte straffes, mens varslere må beskyttes. FOR krever derfor at Norge gir asyl til Edward Snowden og andre varslere.

2.2.5 Legg ned dagens PST og e-tjeneste

Både PST og E-tjenesten har i årtier samarbeidet med CIA og Mossad, som blant annet har organisert statskupp og drap i svært mange land, inkludert Lillehammerdrapet i 1973. Disse tjenestene utgjør derfor en direkte fare mot demokratiet og folk i Norge. Nye tjenester med nye ansatte må bygges opp for å beskytte oss mot mulige kupp og andre trusler.

2.2.6 Mer nærpolti – uten våpen

Det at folk har tillit til politiet, er noe av det aller viktigste i all kriminalitetsforebyggelse. Tillit forutsetter kjennskap og nærvær. FOR støtter derfor gjenopprettelse av nedlagte politi- og lensmannskontorer, og opprettelse av nye nærpoltistasjoner i storbyene. Samtidig er FOR imot generell bevæpning av politiet. Det er ikke nødvendig, og det bidrar til økt brutalisering av samfunnet og økt frykt for politiet.

2.2.7 Nei til ny fullmaktslov

FOR krever at regjeringens forslag til endring av sivilbeskyttelsesloven forkastes. Om denne vedtas får regjeringen rett til å sette eksisterende lover til side. Dette underminerer maktfordelingsprinsippet i Grunnloven, og er svært farlig for demokratiet.

2.2.8 Nei til påbud om BankID

FOR vil at ALLE skal ha like muligheter til å delta i samfunnet, også de som av forskjellige årsaker ikke kan eller vil benytte BankID og andre digitale løsninger. For hver digital løsning skal det også finnes analoge løsninger, slik at dagens diskriminering opphører.

2.2.9 Nei til EU og ut av EØS

Det norske folket har to ganger sagt nei til elitens ønske om å gjøre Norge som EU-medlem, og FOR sier tydelig nei til å sende noen ny EU-søknad. Norge er likevel bundet til å følge mye av EUs regelverk gjennom EØS-avtalen. FOR vil si opp EØS-avtalen fordi den er udemokratisk og fordi den har bidratt til økende økonomiske ulikheter. EU har ingen interesse av å starte en handelskrig mot Norge dersom vi tar suvereniteten tilbake.

2.2.10 Stans sosial dumping

EØS-avtalen har gitt nedgang i reallønn og forverring av arbeidsvilkår i mange bransjer. FOR ser en sterk fagbevegelse som den viktigste kraften for å hindre sosial dumping. Vi vil også arbeide for en streng praktisering av arbeidsmiljøregler og sikkerhet på arbeidsplasser. Vilkårene for arbeidsinnvandring må være at norske lønns- og arbeidsbetingelser alltid skal gjelde og landbakgrunn må ikke avgjøre hvem som får arbeidstillatelse eller ikke.

2.2.11 Stans mistenkeliggjøringen av arbeidstakere

FOR vil ta et grunnleggende oppgjør med «arbeidslinja». Mistenkeliggjøringen av arbeidstakere med utfordringer fungerer skadelig. Vi tror på menneskets arbeidsvilje. Når noen faller utenfor, handler det sjelden om manglende vilje. Ofte skyldes det utfordringer med helse eller arbeidsmiljø. Arbeidsmiljøloven må styrkes og håndheves strengere.

2.2.12 Forsvar kvinners rettigheter

FOR arbeider imot alle former for kjønnsbasert diskriminering. Det forutsetter anerkjennelse av at det er kvinner som bærer fram barn. FOR vil bedre fødetilbudet og innføre 2 års fødselspermisjon med full lønn. Samtidig krever vi at alle Likelønnskommisjonens foreslåtte virkemidler tas i bruk mot lønnsdiskriminering. Finansiering av krisesentre må sikres og utbygging av kvinner gjennom sexkjøp og surrogati må være straffbart.

2.2.13 Styrk minoritets- og urfolksrettighetene

Det skal ikke gjøres inngrep i samiske bruksområder uten samtykke fra rettighetshaverne. Alle elever i grunnskole og videregående skole skal ha rett til å velge samisk som fag. Alle minoritetsgrupper skal ha rett til morsmålsopplæring.

2.2.14 Familievern – ikke barnefjern

FOR mener barnevernet i dag har alt for vide fullmakter til å ta barn bort fra foreldrene sine. Vi trenger et familievern som kan gi råd og støtte til barnefamilier som sliter, men systemet vi har i dag krenker foreldre og barns rettssikkerhet, og bidrar til en sosiokulturell ensretting som ikke er i tråd med grunnprinsippene for et demokratisk samfunn.

2.3 Trygg livsgrunnlaget

Nedrustning, som er det viktigste vi kan gjøre for å redusere krigsfaren, er samtidig det mest effektive miljøtiltaket. Gjenoppbygging etter krig forbruker store ressurser og våpenindustri og militær aktivitet fører til store klimautslipp og naturinngrep. Samtidig er nedrustning og avspenning en forutsetning for et effektivt internasjonalt klimasamarbeid. Nedrustning sparer oss også for mange titalls milliarder i offentlige utgifter hvert år. Disse pengene vil FOR i stedet bruke på tiltak som vil gi oss bedre livskvalitet og som ivaretar livsgrunnlaget for nye generasjoner ved å kutte klimagassutslipp, verne natur og bygge et bærekraftig næringsliv.

2.3.1 Gratis kollektivtrafikk

Med pengene vi sparer gjennom nedrustning, vil FOR gjøre alle kollektivreiser gratis. For å unngå trengsel, vil vi også sette opp flere bussavganger og sette fortgang i all baneutbygging, fra ny sentrumstunnel i Oslo til Nord-Norge- og Haukelibanene, og flere høyhastighetsbaner. Samlet vil det føre til at utslippene reduseres både ved at flere lar bilen stå og at flere velger bort fly. FOR vil skrinlegge en tredje rullebane på Gardermoen, men gjenåpne Rygge flyplass.

2.3.2 Fritid framfor forbruk

Kutt i våpenforbruket og mer kollektivtransport er våre viktigste av klimatiltak, men vi må også redusere unødvendig privat forbruk. Om vi forbruker mindre, vil vi ikke trenge å produsere like mye, og da trenger vi heller ikke å jobbe like mye. Vi kan bevilge oss mer fritid og tid til omsorgsoppgaver i familien. FOR vil derfor redusere arbeidstiden med full lønnsomkompensasjon, reversere pensjonsreformen og øke foreldrepermisjonen til to år.

2.3.3 Stans oljeleting på norsk sokkel

Flertallet på Stortinget er enige i at verdens forbruk av olje og gass må reduseres, men mener likevel at Norge skal lete etter mer. Det forutsetter at langt fattigere olje- og gassproduserende land med færre alternative inntektskilder skal fase ut produksjonen før Norge. Det er både usolidarisk og urealistisk. Gjenværende norske reserver bør bli liggende, også fordi de befinner seg i særlig fiskerike og sårbare havområder.

2.3.4 Reduser mineralforbruket

Utvinning og bruk av mineraler er store kilder til klimautslipp og annen forurensing. Krigsindustrien er en storforbruker av mineraler, og global nedrustning vil derfor være blant de viktigste tiltakene for å redusere mineralforbruket. Samtidig vil FOR innføre regler og

avgifter som sørger for at elektronikk og andre forbruksvarer varer lengre, at det blir lønnsomt med reparasjoner, og at varene resirkuleres når de til slutt ikke lenger kan brukes.

2.3.5 Strengere regulering av gruvedrift

Gruvedrift på havbunnen er et svært farlig eksperiment. FOR krever forbud mot all gruvedrift i norske farvann, og at Norge skal jobbe for en global traktat som forbyr slik virksomhet. Samtidig krever FOR at det må dokumenteres at økt utvinning av det aktuelle mineralet er nødvendig, og at konsekvensene for natur og andre næringer er akseptable, før ny gruvedrift på land igangsettes. Permanente ytre deponi må bli forbudt, både på land og i sjø.

2.3.6 Ta krafta tilbake

Vannkrafta er bygd ut for våre skattepenger og har vært en del av felleseiendommen. FOR krever at elektrisiteten blir tilbakeført til felleseiet «og tas av børs», og at det tidligere 2-prissystemet med en grunnpris på maks 30 øre fram til husvegg og dyrere elektrisitet over et rimelig normalforbruk, gjeninnføres. For sier nei til EUs energipakker og vil ha Norge ut av EUs energiunion.

2.3.7 Energisparing framfor «grønt skifte»

Total elektrifisering av energiproduksjon og transport ville krevd alt for mye mineraler og alt for store naturinngrep. Naturinngrepene og miljøskadene ved dagens vindkraftteknologi er så store at nye vindkraftparker ikke må bygges verken i hav eller på land. Klimautslippene må ned først og fremst gjennom redusert militært og unødvendig privat forbruk, redusert transport og energisparing.

2.3.8 Ta vare på naturmangfoldet

FOR vil sikre at et mangfold av planter og dyr har tilstrekkelige vernede områder for å leve og utvikle seg. Nedbygging av natur, samt utbygging av turisme og hyttebygging må begrenses der det er i konflikt med plante- og dyrelivet.

2.3.9 Styrk selvforsyningen av mat

For å sikre oss best mulig mot katastrofer, kriser, sanksjoner og krig, bør Norge øke selvforsyningsgraden. FOR vil øke jordbruksarealet som er i drift ved å kombinere sterkere vern av dyrka og dyrkbar jord med større satsing på nydyrking. Samtidig må økonomien i jordbruket må opp på nivå med industriarbeidere slik at det gir ny rekruttering til både store og små bruk.

2.3.10 Flere hender i landbruket

Matsikkerheten vår trues både av klimaendringer og av måten næringene utvikles. FOR er imot mer intensivt jordbruk med økt bruk av kunstgjødsel og sprøytemidler og dårligere dyrevelferd. Genmodifiserte planter må fortsatt være forbudt i Norge. FOR vil gå motsatt vei ved å legge til rette for drift som bruker mer arbeidskraft og som reduserer bruk av kjemiske innsatsfaktorer og forbedrer dyrevelferden, blant annet ved bruk av gjetere til utmarksbeite.

2.3.11 Bærekraftig fiskeri og havbruk

Fisk flytter seg på tvers av økonomiske soner, og Norge deler våre viktigste bestander med Russland. Fred og avspenning med Russland er derfor avgjørende for god forvaltning. FOR vil regulere mer til fordel for nordnorsk kystfiske, men uten at investeringer som er gjort i

havfiskeflåten må skrapes. Fisk fanget i norske farvann skal ilandføres og foredles her. Innen havbruk vil FOR satse mer på forskning for å bedre fiskehelsen og få ned antibiotikabruken.

2.3.12 Vi kan ikke leve av utenlandsinvesteringer

Norske kapitalgrupper, som oljefondet, henter nå store inntekter fra utenlandsinvesteringer, altså fra innsats som arbeidere i fattigere land gjør. Denne utbyttingen må og vil opphøre. Vår utenrikshandel må bygge på likeverdige bytteforhold og at vi skaper verdier i Norge som verden har bruk for. Å gjenreise verdiskapning i Norge krever en stor omlegging av næringspolitikken, skolevesenet og så videre.

2.3.13 Bygg nye næringer

Når olje- og gassinntektene tar slutt vil vi ikke kunne leve av Oljefondets investeringer. FOR vil gradvis fase oljeformuen inn i nye bærekraftige næringer i Norge. FOR vil innføre en ny ordning hvor produktutviklere får tilgang til statlig kapital fram til prototype-test. Samtidig vil vi øke finansieringen til Norwegian Innovation Clusters og samle støtteordninger for næringslivet i en felles portal.

2.4 Rust opp velferden

Norge har i dag Europas suverent høyest militærbudsjett per innbygger. Likevel har alle partiene på Stortinget forpliktet seg til å doble militærutgiftene de nærmeste årene. Det vil tvinge fram både avgiftsøkninger og velferdsnett. FOR vil gå motsatt vei. Vi vil styrke kommuneøkonomien og bygge ut velferdsstaten.

2.4.1 Rust opp skoler og fritidstilbud

FOR vil stanse nedleggelse av skoler og i stedet satse på en nasjonal opprustning. Alle barn skal ha tilgang til psykolog i skolen for å forebygge psykiske utfordringer. Alle yrkesfagelever skal garanteres lærlingplass. Vi vil også sikre bedre arbeidsvilkår for lærere, mer tid til undervisning og faglig utvikling gir bedre skole for alle. Lekeplasser, idrettsanlegg og kulturskoler må også opprettholdes og bygges ut.

2.4.2 Fjern fattigdommen

FOR vil ha slutt på at barn fra fattige familier opplever utenforskap i et ellers rikt samfunn. FOR vil innføre gratis barnehage og SFO, gratis varm mat, gratis Idretts- og kulturaktiviteter for barn og unge, kraftig øking av barnetrygden og øking av bostøtte og sosialhjelpssatser.

2.4.3 Stans underfinansiering av helse- og sosialtjenestene

Det offentlige helsevesenet i Norge har i lang tid blitt underfinansiert. FOR vil øke bevilgningene tilstrekkelig til at alle egenandeler for lege- og sykehusbehandling kan fjernes, og til at alle behandlingstilbud det finnes reelle behov for blir tilbudt i offentlig regi. og statlige og fylkeskommunale tilbud i rusfeltet må opprettholdes og styrkes. Vi vil dermed fjerne grunnlaget for at det i dag finnes kommersielle helseforetak.

2.4.4 Avskaff helseforetakene

For å kunne utnytte helseressursene best mulig, må helsesektoren organiseres som det de er; velferdsyttere, ikke som private bedrifter. FOR vil derfor oppløse helseforetakene og tilbakeføre sykehusdrift som en fylkeskommunal oppgave, med tilhørende økning av den statlige finansieringen av fylkeskommunene.

2.4.5 Gratis tannhelse for alle

At tannhelsetjenester i dag i liten grad er dekket av velferdsstaten, bidrar til at mange med lav inntekt unngår å søke nødvendig forebyggende oppfølging og ender opp med dårlig tannhelse. Det er blant de viktigste hullene i dagens velferdsstat som FOR vil tette. Vi vil innføre en tannhelsereform som gjør tannhelsetjenester til et gratis offentlig gode på lik linje med andre helsetjenester.

2.4.6 Bygg ut eldreomsorgen

Eldrebolegen vil uunngåelig føre til at det blir flere som vil trenge hjelp fra samfunnet. FOR vil sørge for at alle omsorgstjenester skal finansieres og utføres av det offentlige og at tjenestene skal være av lik kvalitet for alle med fast oppholdstillatelse i Norge. Ulike typer av demens er et økende problem med høy alder. Det må satses på utdanning, informasjon og ansettes demenskoordinator i alle kommuner.

2.4.7 Forsvar offentlig pensjon

Eldrebolegen gir økte kostnader for samfunnet til pensjon, men kostnadene blir ikke samlet mindre av å kutte i offentlige ytelser. Det vil kun føre til at alle som har mulighet skaffer seg private pensjonsordninger i tillegg. Effekten blir bare større sosial ulikhet. FOR vil gjøre private pensjonsforsikringer overflødige ved å opprettholde en solid offentlig pensjon som reguleres etter lønnsveksten, og som gjør at alle skal kunne gå av med pensjon ved fylte 62 år.

2.4.8 Styrk retten til yrkesskadeerstatning

FOR aksepterer ikke ansatte i kvinnedominerte helse- og omsorgsykker ofte nektes yrkesskadeerstatning for sykdom og skader som følger av jobben fordi disse skadene regnes som «forventet». Det at natt- og skiftarbeid kan medføre økt risiko for blant annet brystkreft og fysiske og psykiske belastningslidelser, kan ikke være et argument for å nekte utbetaling av yrkesskadeerstatning for dem som rammes av dette.

2.4.9 Innfør grunninntekt

FOR vil støtte fagbevegelsens kamp for minstelønnssatser og allmenngjøring av tariffavtaler. Dette arbeidet bør videreutvikles til et krav om grunninntekt for alle knyttet til tariffsystemet. Dette vil gjøre slutt på den mistenkeliggjøringen alle som er ute av stand til å delta i det ordinære arbeidsmarkedet møter hos NAV i dag. Med grunninntekt vil arbeidsgivere ikke lengre få jobbsøkere om de velger å tilby fysisk eller psykisk nedbrytende arbeid til lav lønn.

2.4.10 Bolig er en menneskerett

Liberaliseringen av det norske boligmarkedet har ført til at boligprisene i storbyer er så høye at mange aldri kan komme inn på boligmarkedet. FOR vil sørge for at alle som ønsker det skal kunne eie en egen bolig ved å gjeninnføre Husbanken som en institusjon som gir subsidierte lån til bygging av boliger av enkel standard. Samtidig vil vi oppheve den gunstige formuesbeskatningen av primærbolig for store boliger som bebos av små husholdninger.

2.4.11 Mer rettferdig skatt

FOR ønsker et skattesystem med en sterk progressiv beskatning over et minstebeløp tilsvarende medianinntekt, og at skatt på eiendom og formue med et bunnfradrag tilsvarende verdien på en vanlig bolig. All skattlegging bør på sikt skje over skatteseddelen. FOR vil gradvis fase ut momsen, noe som vil gi billigere forbruks-/matvarer for vanlige lønnstakere og bremse inflasjonen.

2.4.12. Rimelig, sunn og ekte mat for alle

Alle skal ha mulighet til å velge ren, sunn og ekte mat, uavhengig av inntekt. Pris er i dag et av de største hindrene for et sunnere kosthold, og rent kjøtt, fisk og grønnsaker er ofte dyrere enn ultraprosesserte varianter. Sosiale forskjeller i kosthold bidrar til ulikhet i helse. FOR vil kutte momsen og bruke subsidier for å sikre at ekte og sunn mat blir rimelig og lett tilgjengelig for alle.

2.4.13. Hold inkassobransjen ansvarlig

FOR vil at inkassobransjen i Norge skal ha norske eiere. Inkassoselskap har et viktig samfunnsoppdrag. De ansatte og lederne i disse selskapene skal forstå at de har et personlig ansvar for at arbeidet deres går ærlig og redelig for seg. FOR vil dermed at eventuell utpressing og økonomisk svindel som gjennomføres igjennom inkassoselskaper skal straffeforfølges ned på individnivå.

Del 3: Vår vei til seier

FOR vil fremme politikken sin i lokalsamfunn, i organisasjoner, i fagbevegelsen og i parlamentariske organer for å mobilisere folk til å stå på for interessene sine mot urettferdighet og utnytting. FOR vil inngå allianser for å fremme politikken sin, men vil aldri vike fra sitt eget program. FOR vil verve medlemmer som ønsker en annen samfunnsutvikling, som vil arbeide for fred, som prioriterer levevilkårene til flertallet av folket og som arbeider for å fjerne de store forskjellene i inntekt og levekår.